

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

13 februarie 2014 *

„Trimitere preliminară — Apropierea legislațiilor — Drept de autor și drepturi conexe — Directiva 2001/29/CE — Societatea informațională — Armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe — Articolul 3 alineatul (1) — Comunicare publică — Noțiune — Linkuri internet («linkuri care pot fi accesate») care conferă acces la opere protejate”

În cauza C-466/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Svea hovrätt (Suedia), prin decizia din 18 septembrie 2012, primită de Curte la 18 octombrie 2012, în procedura

Nils Svensson,

Sten Sjögren,

Madelaine Sahlman,

Pia Gadd

împotriva

Retriever Sverige AB,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, domnii M. Safjan și J. Malenovský (raportor), doamna A. Prechal și domnul S. Rodin, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 7 noiembrie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul M. Svensson, domnul Sjögren și doamna Sahlman, de O. Wilöf, förbundsjurist;
- pentru doamna Gadd, de R. Gómez Cabaleiro, abogado, și de M. Wadsted, advokat;
- pentru Retriever Sverige AB, de J. Åberg, de M. Bruder și de C. Rockström, advokater;

* Limba de procedură: suedeza.

- pentru guvernul francez, de D. Colas, de F.-X. Bréchet și de B. Beaupère-Manokha, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Fiorentino, avvocato dello Stato;
- pentru guvernul Regatului Unit, de J. Beeko, în calitate de agent, asistată de N. Saunders, barrister;
- pentru Comisia Europeană, de J. Samnadda și de J. Enegren, în calitate de agenți;

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230, rectificare în JO 2008, L 314, p. 16).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnii Svensson și Sjögren, precum și doamnele Sahlman și Gadd, pe de o parte, și Retriever Sverige AB (denumită în continuare „Retriever Sverige”), pe de altă parte, referitor la despăgubirea care li s-ar datora pentru a compensa prejudiciul pe care apreciază că l-au suferit prin inserarea pe site-ul internet al acestei societăți a unor linkuri internet care pot fi accesate („hiperlinkuri”) care fac trimitere la articole de presă cu privire la care dețin drepturi de autor.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

Tratatul OMPI privind drepturile de autor

- 3 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la 20 decembrie 1996, la Geneva, Tratatul OMPI privind drepturile de autor (denumit în continuare „Tratatul OMPI privind drepturile de autor”). Acest tratat a fost aprobat în numele Comunității Europene prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 212).
- 4 Tratatul OMPI privind drepturile de autor prevede la articolul 1 alineatul (4) că părțile contractante trebuie să se conformeze articolelor 1-21 din Convenția pentru protecția operelor literare și artistice semnată la Berna la 9 septembrie 1886 (Actul de la Paris din 24 iulie 1971), în forma modificată la 28 septembrie 1979 (denumită în continuare „Convenția de la Berna”).

Convenția de la Berna

- 5 Articolul 20 din Convenția de la Berna, intitulat „Aranjamente particulare între țările Uniunii”, prevede:

„Guvernele țărilor Uniunii își rezervă dreptul de a încheia între ele aranjamente particulare, în măsura în care aceste aranjamente ar conferi autorilor drepturi mai întinse decât cele acordate prin convenție sau dacă ar conține alte prevederi, care să nu fie însă contrare prezentei convenții. Dispozițiile aranjamentelor existente care corespund condițiilor citate mai sus rămân aplicabile.”

Dreptul Uniunii

- 6 Considerentele (1), (4), (6), (7), (9) și (19) ale Directivei 2001/29 prevăd următoarele:

„(1) Tratatul prevede realizarea unei piețe interne și instituirea unui sistem prin care să asigure că, pe piața internă, concurența nu este denaturată. Armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe contribuie la realizarea acestor obiective.

[...]

(4) Printr-o certitudine juridică sporită și oferind un grad ridicat de protecție a proprietății intelectuale, un cadru juridic armonizat privind dreptul de autor și drepturile conexe va încuraja investiții substanțiale în creativitate și inovație, inclusiv în infrastructura rețelei, și va favoriza dezvoltarea și o mai mare competitivitate a industriei europene, atât în domeniul furnizării de conținut, cât și în domeniul tehnologiei informaționale și, în general, în numeroase sectoare industriale și culturale. [...]

[...]

(6) Fără o armonizare la nivel comunitar, acțiunile legislative la nivel național care au fost deja inițiate în câteva state membre pentru a răspunde provocărilor tehnologice ar putea crea diferențe semnificative de protecție și, în consecință, restricții în calea liberei circulații a serviciilor și produselor care încorporează sau au la bază proprietatea intelectuală, conducând la refragmentarea pieței interne și incoerență legislativă. Impactul unor asemenea diferențe legislative și al incertitudinii juridice va deveni tot mai important odată cu evoluția societății informaționale, care a dus deja la intensificarea exploatării transfrontaliere a proprietății intelectuale. Această evoluție poate și trebuie să se dezvolte. Diferențe legislative majore și incertitudinea protecției ar putea împiedica realizarea de economii de scară pentru noile produse și servicii protejate de dreptul de autor și drepturile conexe.

(7) În consecință, cadrul legislativ comunitar pentru protecția dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie de asemenea adaptat și completat atât cât este necesar pentru buna funcționare a pieței interne. În acest scop, trebuie adaptate acele dispoziții interne privind dreptul de autor și drepturile conexe care variază considerabil de la un stat membru la altul sau care generează incertitudine juridică, împiedicând buna funcționare a pieței interne și evoluția corespunzătoare a societății informaționale în Europa, și trebuie evitate neconcordanțele între reacțiile naționale la dezvoltările tehnologice, nefiind însă necesar să se elimine sau să evite diferențele care nu afectează negativ funcționarea pieței interne.

[...]

(9) Orice armonizare a dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie să aibă la bază un nivel ridicat de protecție, deoarece aceste drepturi sunt esențiale pentru creația intelectuală. Protecția lor contribuie la menținerea și dezvoltarea creativității în interesul autorilor, artiștilor interpreți sau executanți, producătorilor, consumatorilor, culturii, industriei și publicului larg. [...]

[...]

(19) Drepturile morale ale titularilor drepturilor ar trebui exercitate în conformitate cu legislația statelor membre și prevederile Convenției de la Berna [...], ale Tratatului OMPI privind dreptul de autor și ale Tratatului OMPI privind interpretările sau execuțiile și fonogramele. [...]"

7 Articolul 3 din această directivă prevede:

„(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorilor de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.

[...]

(3) Drepturile menționate la alineatele (1) și (2) nu se epuizează prin niciun act de comunicare publică sau de punere la dispoziția publicului în sensul prezentului articol.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 8 Reclamanții din litigiul principal, toți jurnaliști, au redactat articole de presă care au fost publicate, pe de o parte, în ziarul *Göteborgs-Posten* și, pe de altă parte, pe site-ul internet al *Göteborgs-Posten*. Retriever Sverige exploatează un site internet care furnizează clienților săi, în funcție de necesitățile acestora, liste cu linkuri internet care pot fi accesate către articole publicate pe alte site-uri internet. Părțile nu contestă că aceste articole erau în liber acces pe site-ul ziarului *Göteborgs-Posten*. Potrivit reclamanților din litigiul principal, în cazul în care clientul accesează unul dintre aceste linkuri, nu îi este clar că a fost direcționat către un alt site pentru a accesa opera care îl interesează. În schimb, în opinia Retriever Sverige, pentru client este clar că, atunci când accesează unul dintre aceste linkuri, este direcționat către un alt site.
- 9 Reclamanții din litigiul principal au chemat în justiție Retriever Sverige la Stockholms tingsrätt (tribunalul local din Stockholm), solicitând plata unei despăgubiri pentru motivul că această societate ar fi exploatat, fără autorizarea lor, anumite articole care le aparțin, punându-le la dispoziția clienților săi.
- 10 Prin hotărârea din 11 iunie 2010, Stockholms tingsrätt a respins cererea formulată de reclamanții din litigiul principal. Ca urmare, aceștia au atacat hotărârea menționată cu apel la Svea hovrätt (Curtea de Apel din Svea).
- 11 În fața acestei instanțe, reclamanții din litigiul principal au arătat în special că Retriever Sverige a adus atingere dreptului lor exclusiv de a pune operele respective la dispoziția publicului, în sensul că, prin intermediul serviciilor oferite prin site-ul internet al Retriever Sverige, clienții acesteia ar fi avut acces la operele lor.
- 12 Retriever Sverige susține, în apărare, că furnizarea unor liste cu linkuri internet către opere comunicate public pe alte site-uri internet nu constituie un act susceptibil să afecteze drepturile de autor. Retriever Sverige pretinde de asemenea că nu a efectuat nicio transmisie a vreunei opere protejate, acțiunea sa limitându-se la a indica clienților ei site-urile internet pe care se găsesc operele care îi interesează.

13 În aceste condiții, Svea hovrätt a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Fapta unei alte persoane decât titularul drepturilor de autor asupra unei opere de a furniza pe pagina sa de internet un link care poate fi accesat spre această operă constituie o comunicare publică a operei în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva [2001/29]?
- 2) Examinarea primei întrebări este influențată de împrejurarea că opera la care trimite linkul se află pe o pagină de internet care poate fi accesată fără nicio restricție sau, dimpotrivă, că accesul la această pagină este restricționat într-un fel sau altul?
- 3) La examinarea primei întrebări, trebuie să se facă o distincție după cum opera, după accesarea linkului, este afișată pe o pagină de internet distinctă sau, dimpotrivă, creează impresia că este afișată pe aceeași pagină [de internet]?
- 4) Un stat membru poate oferi o protecție mai extinsă dreptului exclusiv al autorilor stabilind că noțiunea de comunicare publică include mai multe operațiuni decât cele care decurg din articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la primele trei întrebări

- 14 Prin intermediul primelor trei întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că reprezintă un act de comunicare publică, în sensul acestei dispoziții, furnizarea, pe un site internet, de linkuri care pot fi accesate către opere protejate disponibile pe un alt site internet, în condițiile în care pe celălalt site operele în cauză sunt în liber acces.
- 15 În această privință, din cuprinsul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 rezultă că fiecare act de comunicare publică a unei opere trebuie să fie autorizat de titularul drepturilor de autor.
- 16 Astfel, reiese din această dispoziție că noțiunea de comunicare publică asociază două elemente cumulative, și anume un „act de comunicare” a unei opere și comunicarea „publică” a acesteia din urmă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 martie 2013, ITV Broadcasting și alții, C-607/11, punctele 21 și 31).
- 17 În ceea ce privește primul dintre aceste elemente, și anume existența unui „act de comunicare”, acesta trebuie înțeles în sens larg (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, Rep., p. I-9083, punctul 193), în scopul garantării, astfel cum rezultă în special din considerentele (4) și (9) ale Directivei 2001/29, a unui grad ridicat de protecție titularilor de drepturi de autor.
- 18 În speță, trebuie arătat că furnizarea, pe un site internet, a unor linkuri care pot fi accesate către opere protejate publicate, fără nicio restricție în ceea ce privește accesul, pe un alt site oferă utilizatorilor primului site un acces direct la operele menționate.
- 19 Or, astfel cum reiese din cuprinsul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, pentru ca un „act de comunicare” să existe, este suficient în special ca o operă să fie pusă la dispoziția unui public, astfel încât persoanele care îl compun să poată avea acces la aceasta, fără a avea relevanță dacă ele utilizează sau nu utilizează această posibilitate (a se vedea prin analogie Hotărârea din 7 decembrie 2006, SGAE, C-306/05, Rec., p. I-11519, punctul 43).

- 20 În consecință, în circumstanțe precum cele din cauza principală, furnizarea de linkuri care pot fi accesate către opere protejate trebuie să fie calificată drept punere la dispoziție și, în consecință, drept „act de comunicare” în sensul dispoziției amintite.
- 21 În ceea ce privește cel de al doilea dintre elementele menționate, și anume faptul că opera protejată trebuie să fie comunicată „public” în mod efectiv, rezultă din cuprinsul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 că prin „public” această dispoziție vizează un număr nedeterminat de potențiali destinatari și presupune, pe de altă parte, existența unui număr de persoane destul de important (Hotărârile citate anterior SGAE, punctele 37 și 38, precum și ITV Broadcasting și alții, punctul 32).
- 22 Or, un act de comunicare precum cel efectuat de administratorul unui site internet prin intermediul unor linkuri care pot fi accesate vizează ansamblul potențialilor utilizatori ai site-ului pe care îl administrează această persoană, și anume un număr nedeterminat și destul de important de destinatari.
- 23 În aceste condiții, trebuie să se considere că administratorul respectiv efectuează o comunicare publică.
- 24 În această situație, astfel cum reiese dintr-o jurisprudență constantă, pentru a intra sub incidența noțiunii „comunicare publică” în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, trebuie în plus ca o comunicare precum cea în discuție în cauza principală, care vizează aceleași opere precum comunicarea inițială și care a fost efectuată pe internet ca și comunicarea inițială, așadar prin aceeași modalitate tehnică, să se adreseze unui public nou, și anume unui public pe care titularii dreptului de autor nu l-au luat în considerare atunci când au autorizat comunicarea publică inițială (a se vedea prin analogie Hotărârea SGAE, citată anterior, punctele 40 și 42, Ordonanța din 18 martie 2010, Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon, C-136/09, punctul 38, precum și Hotărârea ITV Broadcasting și alții, citată anterior, punctul 39).
- 25 În speță, trebuie să se constate că punerea la dispoziție a operelor în cauză prin intermediul unui link care poate fi accesat, precum cea din litigiul principal, nu conduce la comunicarea operelor în discuție către un public nou.
- 26 Astfel, publicul vizat de comunicarea inițială consta în totalitatea vizitatorilor potențiali ai site-ului respectiv, deoarece, având în vedere că accesul la opere pe acest site nu era supus niciunei măsuri restrictive, toți internauții puteau, așadar, să le acceseze în mod liber.
- 27 În aceste condiții, este necesar să se constate că, atunci când totalitatea utilizatorilor unui alt site cărora operele în cauză le-au fost comunicate prin intermediul unui link care poate fi accesat puteau să accedă în mod direct la operele respective pe site-ul pe care au fost comunicate inițial, fără intervenția administratorului celui alt site, utilizatorii site-ului administrat de acesta din urmă trebuie să fie considerați destinatari potențiali ai comunicării inițiale și, așadar, ca făcând parte din publicul luat în considerare de titularii drepturilor de autor atunci când au autorizat comunicarea inițială.
- 28 În consecință, în lipsa unui public nou, autorizarea titularilor de drepturi de autor nu se impune în cazul unei comunicări publice precum cea din litigiul principal.
- 29 O astfel de constatare nu poate fi repusă în discuție în cazul în care instanța de trimitere trebuie să constate – ceea ce nu reiese cu claritate din dosar – că, atunci când internauții accesează linkul respectiv, opera apare dând impresia că este afișată de pe site-ul pe care se găsește acest link, deși provine în realitate de pe un alt site.

- 30 Astfel, această circumstanță suplimentară nu modifică cu nimic concluzia că furnizarea pe un site a unui link care poate fi accesat către o operă protejată publicată și accesibilă în mod liber pe un alt site are drept efect să pună opera amintită la dispoziția utilizatorilor primului site și constituie, așadar, o comunicare publică. Totuși, având în vedere că nu există un public nou, în orice caz nu se impune autorizarea titularilor de drepturi de autor în cazul unei asemenea comunicări publice.
- 31 În schimb, în ipoteza în care un link care poate fi accesat permite utilizatorilor site-ului pe care se găsește acest link să eludeze măsurile restrictive luate de site-ul pe care se găsește opera protejată în scopul de a restrânge accesul publicului numai la abonații săi și, astfel, constituie o intervenție în lipsa căreia utilizatorii menționați nu ar putea beneficia de operele difuzate, este necesar să se considere că totalitatea acestor utilizatori reprezintă un public nou, care nu a fost luat în considerare de titularii drepturilor de autor atunci când au autorizat comunicarea inițială, astfel încât autorizarea titularilor se impune în cazul unei asemenea comunicări publice. Aceasta este situația în special atunci când opera nu mai este la dispoziția publicului pe site-ul pe care a fost comunicată inițial sau atunci când este disponibilă în continuare pe acest site numai pentru un public restrâns, în timp ce este accesibilă pe un alt site internet fără autorizarea titularilor de drepturi de autor.
- 32 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la primele trei întrebări adresate că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că nu constituie un act de comunicare publică, în sensul acestei dispoziții, furnizarea pe un site internet de linkuri care pot fi accesate către opere disponibile în mod liber pe un alt site internet.

Cu privire la a patra întrebare

- 33 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să poată conferi o protecție mai amplă titularilor de drepturi de autor prevăzând că noțiunea de comunicare publică include mai multe operațiuni decât cele vizate la dispoziția menționată.
- 34 În această privință, rezultă în special din considerentele (1), (6) și (7) ale Directivei 2001/29 că aceasta are între altele ca obiectiv să remedieze diferențele legislative și insecuritatea juridică care există în materie de protecție a drepturilor de autor. Or, a admite că un stat membru poate conferi o protecție mai amplă titularilor de drepturi de autor prevăzând că noțiunea de comunicare publică include și alte operațiuni decât cele vizate la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 ar avea drept efect crearea unor diferențe legislative și, prin urmare, insecuritate juridică pentru terți.
- 35 În consecință, obiectivul urmărit de Directiva 2001/29 ar fi inevitabil compromis dacă noțiunea de comunicare publică ar putea fi interpretată de diferite state membre ca incluzând mai multe operațiuni decât cele prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din această directivă.
- 36 Desigur, considerentul (7) al directivei menționate arată că aceasta nu are drept obiectiv să elimine sau să evite diferențele care nu afectează negativ funcționarea pieței interne. Totuși, trebuie să se constate că, dacă ar trebui să se recunoască posibilitatea statelor membre de a prevedea că noțiunea de comunicare publică include mai multe operațiuni decât cele vizate la articolul 3 alineatul (1) din aceeași directivă, din aceasta ar rezulta în mod necesar o atingere adusă funcționării pieței interne.
- 37 În consecință, articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 nu poate fi interpretat în sensul că permite statelor membre să confere o protecție mai amplă titularilor de drepturi de autor prevăzând că noțiunea de comunicare publică include mai multe operațiuni decât cele vizate la această dispoziție.

- 38 O asemenea concluzie nu este infirmată de circumstanța, invocată de reclamantele din litigiul principal în observațiile lor scrise, că articolul 20 din Convenția de la Berna prevede că țările semnatare pot încheia între ele „aranjamente particulare” pentru a conferi titularilor de drepturi de autor drepturi mai întinse decât cele prevăzute de această convenție.
- 39 În această privință, este suficient să se amintească faptul că, atunci când o astfel de convenție permite unui stat membru să adopte o măsură care este contrară dreptului Uniunii, fără să îl oblige însă la aceasta, statul membru trebuie să se abțină de la adoptarea unei astfel de măsuri (Hotărârea din 9 februarie 2012, Luksan, C-277/10, punctul 62).
- 40 Având în vedere că obiectivul Directivei 2001/29 ar fi inevitabil compromis dacă noțiunea de comunicare publică ar fi interpretată ca incluzând mai multe operațiuni decât cele vizate la articolul 3 alineatul (1) din această directivă, un stat membru trebuie să se abțină să utilizeze posibilitatea care îi este acordată la articolul 20 din Convenția de la Berna.
- 41 În consecință, este necesar să se răspundă la a patra întrebare că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să poată conferi o protecție mai amplă titularilor de drepturi de autor prevăzând că noțiunea de comunicare publică include mai multe operațiuni decât cele vizate la această dispoziție.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 42 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretat în sensul că nu constituie un act de comunicare publică, în sensul acestei dispoziții, furnizarea pe un site internet de linkuri care pot fi accesate către opere disponibile în mod liber pe un alt site internet.**
- 2) Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să poată conferi o protecție mai amplă titularilor de drepturi de autor prevăzând că noțiunea de comunicare publică include mai multe operațiuni decât cele vizate la această dispoziție.**

Semnături